

Z eno besedo, tako definirano znanje je čista transcendenca: pri tem seveda ne gre zgolj za to, da znanje oziroma vednost nista več imanentna procesu formiranja subjekta in ju potemtakem subjekt izobraževanja tudi hipotetično ne more več doseči, temveč da se sama ta nemožnost kot predpostavka postavlja v izhodišče izobraževalnega procesa. Drugače rečeno, ne gre samo za to, da je znanje nepopolno, temveč sama ta nepopolnost predpostavlja neko *drugo* znanje, ki je vselej onkraj dometa spoznavajočega subjekta. Na tej točki bi bila natančnejša primerjava s Kantom, ki predstavlja prelomnico v pojmovanju kritike kot imanentne umu samemu, vsekakor odveč, zadostuje naj tale navedek iz »Predgovora« h *Kritiki čistega uma*: »Kar najprej zadeva *gotovost*, sem si sam izrekel sodbo, da v tej vrsti obravnav [Kant govori o gotovosti kot bistveni zahtevi kritike čistega uma, op. a.] nikakor ni dovoljeno *meniti* in da je vse, kar je le podobno hipotezi, tu prepovedano blago, ki ne sme stati na prodaj niti za najnižjo ceno, temveč mora biti pokrito, takoj ko je odkrito.« (Kant, 2001: 12–13)

Če se zdi, da je po tej plati, se pravi, v njeni temporalni razsežnosti, ki povsem sovпада s perversijo, idejo vseživljenjskega učenja izredno lahko odpraviti kot še eno v nizu materializacij neoliberalne ekonomske in nevroznanstvene epistemološke paradigme na področju izobraževanja, pa postane ta ideja za vsako konsistentno kritiko mnogo bolj zanimiva ob dejstvu, da je pomemben del sodobne kritične misli, katere sicer redka skupna poteza je prav anti-metafizična drža njenih predstavnikov, v njej videl natanko pozitivno idejo »prekoračitve metafizike«. Kot bomo pokazali v nadaljevanju – in to je tudi osnovni zastavek pričujočega teksta –, je težava vseh kritik metafizike izobraževanja seveda v tem, da je samo to kritiko metafizika sama že posvojila in jo v sedanjem zgodovinskem trenutku tudi že realizira. Kritika metafizike izobraževanja je namreč izobraževanju kot formiranju subjekta, ki poteka v določenem institucionaliziranem času in prostoru (šola ali univerza), običajno postavljala nasproti prav neskončnost izobraževanja, kar je preprosto pomenilo neskončni upor do privzetja kakršnekoli forme življenja oziroma večno brezobličnost. Jedro te kritike nedvomno predstavlja delo Giorgio Agambena, ter tudi dela drugih avtorjev, ki so Agambenov teoretski aparat uvozili na področje filozofije izobraževanja.⁵ Pri tem torej ne gre zgolj za to, da sam Agamben (2011), pred njim pa že Deleuze (2011),⁶

5 V mednarodnem prostoru glej predvsem Lewis (2006; 2011).

6 Glede Deleuza, za katerega temeljno figuro metafizike predstavlja Zakon, glej denimo tale navedek iz *Razlike in ponavljanja* (Deleuze, 2011: 41): »Prvi način spretnitve zakona je ironičen, ironija pa v njem nastopa kot umetnost načel, vzpona k načelom in spretnitve načel. Drugi način je humor, ki je